

Бібліографія як покликання: наукові здобутки Луїзи Іванівни Ільницької

Одержимого бібліографа, бібліографознавця, книгознавця Луїзу Іванівну Ільницьку добре знають не тільки в Україні, а й за кордоном. Скрізь її високо шанують за непересічні бібліографічні праці, наукові розвідки, глибокі історико-книгознавчі дослідження з проблем створення національної бібліографії в Україні.

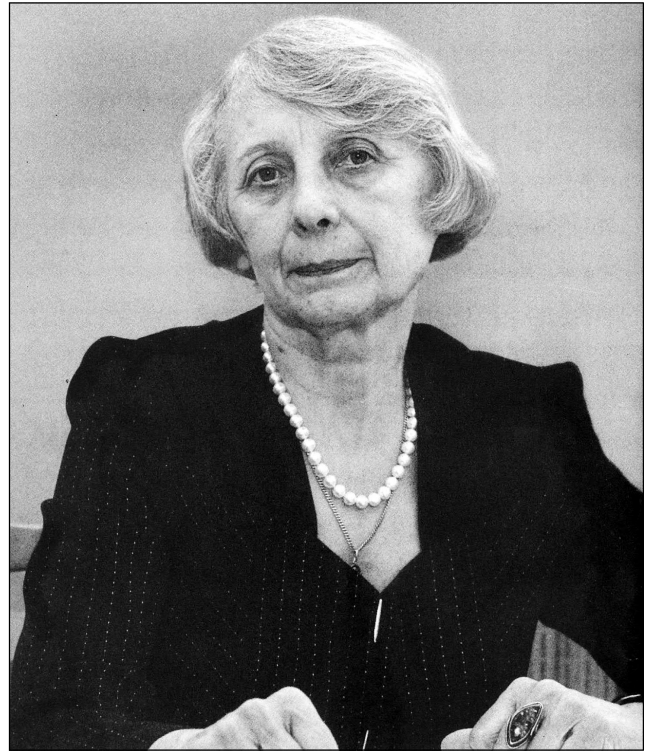
Вся трудова, наукова діяльність Л. І. Ільницької пов'язана з бібліотечною справою. Понад 30 років вона очолює відділ наукової бібліографії Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (ЛННБ), входить до складу вченої ради бібліотеки, є редактором або співредактором багатьох наукових видань, ініціатором і керівником широкомасштабних бібліографічних проектів загальнонаціонального значення.

Народилася Луїза Іванівна 29 вересня 1939 р. у с. Печеськи Хмельницького району Хмельницької області в сім'ї вчителів Івана Демидовича і Антоніни Михайлівни Бабичів. «Родом я з Поділля – чудового краю, де вздовж доріг ростуть столітні липи, понад берегами Південного Бугу колись були густі очерети, а на воді – навіть білі лілії...»¹ – цей спогад дитинства зберігся в її пам'яті на все життя.

У 1961 р. Л. І. Ільницька закінчила українське відділення філологічного факультету Львівського державного університету імені І. Франка (нині – Львівський національний університет імені І. Франка). Працювала вчителем, коректором у видавництві. З 1970-го почала опановувати професію бібліографа у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника. З великою вдячністю згадує вона своїх учителів: М. П. Гуменюка, С. П. Костюка, Є. М. Лазебу, О. Д. Кізлика, К. В. Слісаренко, – «бібліографів високої кваліфікації і безмежно-го терпіння до «неофітів» у бібліографії»².

Проблематика науково-бібліографічних праць відділу у 1980–1990 рр. пов'язувалася, в основному, з науковими дослідженнями установ Західного наукового центру (ЗНЦ) АН України. За радянських часів нелегко працювалося у царині бібліографії, коли бібліотекознавство, бібліографознавство розглядалися як ідеологічна сфера, підпорядкована теорії марксизму-ленізму, принципам комуністичної партійності.

Однак, як зазначала багаторічна колега Луїзи Іванівни, відомий бібліограф Марія Вальо, з якою вона

пропрацювала поруч не одне десятиріччя, «притаманна їй глибина наукового бачення проявлялася ще за умов політичного й цензурного нагляду за роботою бібліотек, зокрема за бібліографічними виданнями»³. Їй і тоді вдавалося знаходити цікаві теми, готувати змістовні бібліографічні покажчики, присвячені письменникам Р. Іваничукові, М. Ільницькому, Р. Федоріву, бібліографу М. Гуменюку.

Високу оцінку фахівців отримав бібліографічний покажчик «Марко Вовчок у колі сучасників», підготовлений з нагоди 150-річчя від дня народження письменниці (Львів, 1983). Особливістю цієї наукової праці Л. І. Ільницької є те, що готуючи покажчик, вона докладно вивчала епоху, яку досліджувала. Так, їй вдалося бібліографічними методами ретельно відтворити історичне тло другої половини XIX – початку XX ст., культурні, літературні, життєві зв'язки Марка Вовчка. Завдяки співпраці з онуком Марка Вовчка – Борисом Борисовичем Лобач-Жученком – вдалося збагатити бібліографічне видання малознаними документами, матеріалами з архіву письменниці.

З 1988 р. Л. І. Ільницька очолює відділ бібліографії.

¹ Луїза Ільницька: біобібліографічний покажчик / ЛННБУ ім. В. Стефаника; укладачі Н. І. Кошик, Л. Я. Кужель; відповідальний редактор М. М. Романюк; вступ. ст. М. А. Вальо; автобіогр. нарис Л. І. Ільницької. Львів, 2009. С. 17.

² Там само. С. 30.

³ Вальо М. Науковий здобуток у бібліографії та книгознавстві. Луїза Ільницька : біобібліогр. покажч. С. 5.

Після набуття бібліотекою статусу науково-дослідного інституту у 1989 р. затвердили нову назву відділу – науково-бібліографічний, у 1994-му його перейменували у відділ наукової бібліографії. Поле професійних обов'язків Луїзи Іванівни завжди було досить широким, адже до 2013 р., крім наукової роботи, підрозділ здійснював довідково-бібліографічне та інформаційне забезпечення читачів, співробітників наукових установ ЗНЦ НАН України, формував довідково-бібліографічні фонди, довідково-пошуковий апарат.

У 1990-ті рр. у житті країни, у роботі Бібліотеки зокрема, «наступають кардинальні зміни – і в плануванні роботи, і в можливостях її здійснення на найвищому рівні»⁴. 1993 р. виходить ґрунтовний бібліографічний показник Л. Ільницької «Руська Трійця: Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький», котрий охоплює твори цих письменників і літературу про них більш як за півтора століття (до 2000 бібліографічних записів). Цей посібник Л. Ільницька називає своєю «справжньою бібліографією», адже тепер «можна було включати все, що вдалося знайти: вже відкривались так звані спецфонди, вже не треба було подавати «шапку», ніхто не цензурував іменного показника»⁵. «Особливо цінним, – на переконання М. Вальо, – було вивчення авторкою загальнослов'янського й загальноєвропейського контексту діяльності «Руської Трійці». Це принесло несподівані результати як щодо виявлення цілих пластів раніше незнаних документів і публікацій, так і їх наукового освоєння. Праця Л. Ільницької й досі залишається найповнішим, зразково складеним у методичному сенсі, бібліографічним джерелом про «Руську Трійцю», своєрідною малою енциклопедією про життя й діяльність її чільних представників»⁶. Видання удостоїлося нагороди ім. Миколи і Володимира Ценків ХІІ бібліографічного конкурсу Українського наукового інституту Гарвардського університету.

Л. Ільницька уклала вже понад 30 різножанрових бібліографічних показників, 4 збірники наукових праць. Саме вона виступила з ініціативою створення Українського бібліографічного репертуару (УБР), підготувала до друку (за редакцією Я. Р. Дашкевича) видання «На шляху до створення репертуару української книжки» (Львів, 1991) – протокол наради, присвяченої складанню «Бібліографії української книги 1798–1914 рр.», яка відбулася у Бібліотеці АН УРСР (нині Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – НБУВ) 21–25 грудня 1945 р. У 1991 р., презентуючи це видання на міжнародній науковій конференції у ЦНБ ім. В. І. Вернадського (нині НБУВ), Луїза Ільницька і Марія Вальо запропонували спільними зусиллями видати для початку картотеку української книги 1798–1916 рр. Проте, підтримки у

бібліотечної громади цей задум не знайшов. Видання протоколу стало цінним методичним посібником для національних, державних наукових бібліотек, які почали розкривати свої фонди україніки. Адже опубліковані в протоколі виступи Ю. Меженка, Ф. Максименка, Я. Дашкевича та інших фахівців з теоретичних і практичних питань створення бібліографії нової української книги 1798–1914 рр. засвідчували, що методологічні, практичні питання створення національної бібліографії були, в основному, розв'язані ще у повоєнні роки, проте завершити цей проект перешкодили політичні обставини.

І хоча найбільші національні бібліотеки пішли різними шляхами, розпочавши опрацювання своїх власних фондів (НБУВ, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого), цілком логічною і послідовною для Л. І. Ільницької стала реалізація проекту репертуару – видання архівної картотеки української книги 1798–1916 рр. (львівський варіант, понад 30 тис. назв), що укладалась у 1945–1948 рр. двома академічними бібліотеками Києва і Львова під керівництвом відомого українського бібліографа Ю. Меженка. Проект вдалося завершити упродовж 1995–2005 рр. завдяки зусиллям бібліографів відділу наукової бібліографії Львівської наукової бібліотеки АН України за науковою редакцією професора Я. Р. Дашкевича, який написав також передмову і післяслово до дев'ятитомного «Репертуару української книги, 1798–1916 рр.» (Львів, 1995–2005). Для Л. Ільницької це була школа опанування бібліографією як науковою дисципліною, адже стояло надскладне завдання – з робочої картотеки, створеної майже півстоліття тому, зробити видання, «яке можна було б вважати основою для створення національної бібліографії»⁷. Ця, ретельно укладена, насичена численними посиланнями на джерела пошуку, надзвичайно цінна, бібліографія готувалася до друку Л. Ільницькою у співпраці з науковим співробітником відділу наукової бібліографії О. Хміль під керівництвом професора Я. Р. Дашкевича. Велика копійка робота дала їм змогу не просто представити архівну картотеку української книги 1798–1916 рр., а набути значного наукового досвіду з атрибуції видань, розкриття псевдонімів і криптонімів. Укладачі зберегли запроваджену у картотеці хронологію подання бібліографічних записів, однак, всіляко намагалися звести до єдиного запису численні описи-дублети одного і того ж видання. У складних або суперечливих випадках з визначення авторства видання або його опису подано примітки до окремих позицій. Високу якість репертуару забезпечила чітка і продумана методика роботи з картотекою. З метою уточнення бібліографічного опису книг укладачі не тільки проводили тотальну звірку карток з розписуваними джерелами – друкованими, архівними, – але й уточнювали, перевіряли, доповнювали інформацію за сучасними бібліографічними показниками, книгознав-

⁴ Луїза Ільницька : біобібліогр. показч. С. 32.

⁵ Там само.

⁶ Вальо М. Визнаний фахівець з питань бібліографії та книгознавства Луїза Ільницька. *Бібліотечний вісник*. 2009. № 5. С. 54.

⁷ Луїза Ільницька : біобібліогр. показч. С. 34.

чими працями, енциклопедіями, словниками, базами даних. Результатом такої ретельної редакторської роботи стало також створення досконалого й вичерпного науково-допоміжного апарату. Крім іменного покажчика, до кожного тому подано примітки та список скорочень джерел, використаних у виданні, з повним розкриттям їх назви й змісту. Видання, безперечно, є важливим джерелом для створення національної бібліографії. Його поява була зустрінута схвальними рецензіями і відгуками, навіть викликала жваву полеміку⁸. Академік Я. Д. Ісаєвич відніс Репертуар до фундаментальних бібліографічних праць, які є складовими національної бібліографії і базою для розвитку книгознавчих досліджень⁹.

На сторінках багатьох наукових видань автори висловлювали подяку Л. І. Ільницькій за допомогу у пошуку матеріалів, за консультування, слухні поради. Так, В. Капелюшний, автор довідника «Замасковані імена: псевдоніми і криптоніми та проблема атрибуції авторства в історіографії українських національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.» (Київ, 2001), зазначає, що значну допомогу в атрибуції авторства надає багатомне видання «Репертуар української книги, 1798–1916 рр.», укладачі якого поряд з псевдонімами та криптонімами подають справжні імена авторів¹⁰. Відомо, що на підставі першого тому «Репертуару української книги, 1798–1916» Володимир Пилипович уклав видання «Лірвак з-над Сяну: Перемишльські друки середини XIX ст.» (Перемишль, 2001), про що він зазначив у передмові до видання. Цей же том Репертуару рецензувався і у закордонній пресі¹¹.

До укладання кожного бібліографічного покажчика Луїза Іванівна підходить творчо, з великою відповідальністю, намагається бібліографічними засобами всебічно розкрити означену тематику.

Важливим творчим здобутком Л. І. Ільницької стала монографія «Русалка Дністровая» (1837) у бібліотеках і музеях світу¹², присвячена поширенню у світі першої галицької книги народною мовою. Авторці вдалося зібрати відомості про понад 100 примірників першого

видання альманаху «Русалка Дністровая», які збереглися в бібліотеках і музеях світу, приватних колекціях, а також знайти інформацію про ті екземпляри, доля яких невідома, а свідчення про них є лише в друкованих чи архівних джерелах, простежити зв'язки окремих власників цих примірників з Галичиною. Дослідниця наголошує, що наявність примірників «Русалки Дністрової» у НБУВ – один з прикладів культурних зв'язків Галичини і Наддніпрянської України упродовж XIX–XX ст. Унікальність цієї монографії полягає в тому, що на прикладі однієї книги простежено коло міжнародних зв'язків у Європі першої половини XIX ст., визначено її статус у бібліотеках і музеях світу як пам'ятки української культури XIX ст.

На видання позитивно відгукнулися як історики, так і філологи. Після виходу книги у світ авторка не припиняє пошук нових примірників. Згодом їй вдалося виявити ще шість примірників книги у приватних колекціях Києва, Львова, Одеси, Пряшева. У статті «Русалка Дністрова» (1837) у приватних колекціях (з нових розшуків)¹³ вона вперше здійснила книгознавчий опис шести примірників першого видання «Русалки Дністрової» (1837), які зберігаються у приватних колекціях Ярослава Лемика, Лідії Коць-Григорчук, Ігоря Гриніва, Олександра Прогнімака, Тараса Максим'юка, Миколи Мушинки.

У біобібліографічному покажчику «Луїза Ільницька...» (Львів, 2009) представлено список наукових праць дослідниці за 1972–2009 рр., укладених та редактованих нею видань, публікацій про її творчу діяльність (усього майже 300 бібліографічних записів).

Особливо щедрий на ґрунтовні бібліографознавчі і книгознавчі наукові праці, вагомі бібліографічні здобутки – наступний 10-річний період професійної діяльності Л. І. Ільницької. Її авторством позначено понад 50 наукових статей, вона виступила науковим редактором багатьох бібліографічних праць. Особливий інтерес становлять розвідки книгознавчого характеру, дослідження проблем створення бібліографії української книги.

Серед бібліографічних покажчиків, що побачили світ за наукового редагування Л. І. Ільницької – біобібліографічний покажчик «Марія Вальо» (укладач Т. Кульчицька. Львів, 2001), в якому відображено 50-річну наукову діяльність відомої в Україні та поза її межами вченої, дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка у Львові; біобібліографічний покажчик «Ярослав Дашкевич» (укладач М. Кривенко. Львів, 2006), де представлено науковий, публіцистичний, редакторський доробок Я. Дашкевича – відомого українського історика, політолога, культуролога, бібліографа, сходознавця, керівника Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, професора Львівсь-

⁸ Жданова Р. Ще раз про український бібліографічний репертуар. *Вісник Книжкової палати*. 1997. № 1. С. 9–11; № 2. С. 6–8; Дашкевич Я. Р. «Репертуар української книги. 1798–1916» продовжується. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка*. 2000. Вип. 7/8. С. 486–495.

⁹ Ісаєвич Я. Українське книгознавство: етапи розвитку. *Вісник Львівського університету. Серія книгознавство, бібліографознавство та інформаційні технології*. 2006. Вип. 1. С. 18.

¹⁰ Капелюшний В. *Замасковані імена: псевдоніми і криптоніми та проблема атрибуції авторства в історіографії українських національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.* Київ, 2001. С. 33–34.

¹¹ Burger Robert. [Review] *Slavic Review*. 1997. Vol. 56. P. 605.

¹² Ільницька Л. «Русалка Дністровая» (1837) у бібліотеках і музеях світу: історико-книгознавче дослідження / НАН України, Наук. б-ка ім. В. Стефаніка; наук. консультант Я. Д. Ісаєвич; відп. ред. Л. В. Головата. Львів, 2007. 248 с., 32 с. іл.

¹³ Ільницька Л. «Русалка Дністрова» (1837) у приватних колекціях (з нових розшуків). *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка*. 2011. № 3 (19). С. 3–16.

кого національного університету ім. І. Франка, доктора історичних наук, громадського діяча.

Першим збірником наукових праць, який уклала Л. І. Ільницька, став спільний проект Наукового товариства ім. Шевченка і Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка «Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка: книги і люди: матеріали круглого столу» (Львів, 1996), в якому розкрито «долю і недолю» (вислів Я. Д. Дашкевича) Бібліотеки НТШ.

У збірнику наукових праць «Бібліографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1909–1939): напрями діяльності та постаті», упорядкування і наукове редагування якого також здійснила Л. І. Ільницька, висвітлено діяльність наукового осередку Наукового товариства ім. Шевченка, котрий надав українознавчій бібліографії планованості та організованості. У виданні розкрито організаційні засади створення Бібліографічної комісії, її зв'язки з науковими установами Києва, проаналізовано діяльність окремих членів Комісії, зокрема, М. Грушевського, І. Левицького, В. Дорошенка, Д. Дорошенка, І. Кривецького, М. Комарова, З. Кузеля, К. Паньківського, К. Студинського, Б. Романенчука, І. Шендрика. У своїй статті «Концепція національної бібліографії в Науковому товаристві ім. Шевченка у Львові (за матеріалами «Записок Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, 1892–1937)», вміщеній у збірнику, Луїза Іванівна слушно зазначає, що ми ще не раз будемо звертатися до наукового доробку Наукового товариства ім. Шевченка, у т. ч. бібліографічного, щоб осягнути його феномен. Вона вважає, що «основним питанням при створенні національної бібліографії в Україні було і залишається питання національної ідентифікації друків»¹⁴. Збірник став важливим джерелом для дослідження української бібліографії, розкриття діяльності бібліографічних товариств визначних діячів України у XIX–XX ст.

Унікальним проектом, зініційованим Л. Ільницькою на початку 2000-х рр., є бібліографія української книги в Галичині, на Закарпатті, Буковині, Волині та в еміграції за 1914–1939 рр. Ідея вченої щодо дослідження українського книговидавничого процесу на західноукраїнських землях та в еміграції у першій половині XX ст. була підтримана на академічному рівні, і вона визначила основні напрями діяльності відділу на 2010–2022 рр. Робота здійснюється під керівництвом Л. І. Ільницької відповідно до визначених наукових тем, затверджених Президією НАН України. Вже успішно реалізовано три трирічні програми, в яких західноукраїнська та українська еміграційна книга міжвоєнної доби розглядається як складова національної бібліографії в кількох науково-бібліографічних та історико-

книгознавчих аспектах. Концептуально програми пов'язані, але пріоритетним у кожній з них аспектом дослідження українського книговидавничого процесу в означених хронологічних і регіональних рамках є створення бібліографії західноукраїнської та української еміграційної книги міжвоєнного періоду як складника національної бібліографії.

Без перебільшення – це надскладний фундаментальний проект, адже українське книговидання на західноукраїнських землях та в еміграції, особливо міжвоєнного періоду (1914–1939 рр.), найменш досліджене у вітчизняному книгознавстві та бібліографії. Майже всі західноукраїнські, українські еміграційні видання (за деякими винятками) зазначеного регіону і періоду були недоступними для широкого кола дослідників, оскільки знаходилися у фондах закритого доступу. Такі книги не бібліографувались, імена багатьох авторів, видавців, редакторів і навіть перекладачів з іноземних мов були заборонені. Тому лише повний реєстр цих видань допоможе створити повну картину загальноукраїнського книговидання.

Варто відзначити методологічні засади підготовки дослідження, розроблені Л. І. Ільницькою, їх обґрунтування. Що важливо, базовий характер бібліографії західноукраїнської і української еміграційної книги визначається, насамперед, максимальною повнотою зібраних і опрацьованих видань. Вперше в українській бібліографії використані не лише фонди наукових бібліотек України, але й online каталоги національних бібліотек окремих країн Європи, наукових бібліотек провідних зарубіжних університетів, дані світової бібліографічної бази WorldCat.

Реалізація такого масштабного проекту, безперечно, велика відповідальність, яку взяла на себе Луїза Іванівна як його керівник: кожний бібліографічний запис вона редагує, звіряє *de visu* з виданням. Це складна праця, яку може виконувати фахівець, котрий відповідально, з великою любов'ю ставиться до своєї справи. Представляючи проект, Л. І. Ільницька у статті «Бібліографія української книги в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині і в еміграції (1914–1939): науково-методичні засади створення видавничого проекту та його реалізація»¹⁵ акцентує увагу на теоретичних засадах, організаційних питаннях створення бібліографії української книги міжвоєнного періоду на західноукраїнських землях та в еміграції. Вона розкриває й деякі секрети бібліографічної праці, якими володіють лише досвідчені і одержимі книгознавці, котрі прагнуть до максимальної інформаційної наповненості бібліографічних описів, що передбачає також розкриття змісту, атрибуцію авторства, зокрема розв'язання псевдонімів та криптонімів, ідентифікацію недатованих ви-

¹⁴ Ільницька Л. Концепція національної бібліографії в Науковому товаристві ім. Шевченка у Львові (за матеріалами «Записок Наукового товариства імені Шевченка», 1892–1937). *Бібліографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1909–1939): напрями діяльності та постаті*. Львів, 2010. С. 71, 59.

¹⁵ Ільницька Л. Бібліографія української книги в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині і в еміграції (1914–1939): науково-методичні засади створення видавничого проекту та його реалізація. *Бібліотечний вісник*. 2019. № 2. С. 16–23.

дань, текстів у календарях, читанках, в яких досить часто укладачі видозмінювали тексти віршів, довільно скорочували, не зазначали імені автора тощо.

Багатотомне видання бібліографії західноукраїнської і української еміграційної книги міжвоєнного періоду є важливим складником національної бібліографії. Вже вийшло чотири томи покажчика у шести книгах «Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939» (Львів, 2010–2018), які реєструють 9486 видань української книги означеного періоду і регіону. П'ятий том, із запланованих шести, що вже підготовлений до друку, охоплює видання 1932–1935 рр. Триває робота над останнім, шостим, томом, який реєструє видання 1936–1939 рр.

Над бібліографією працює колектив укладачів (Л. І. Ільницька, Н. А. Рибчинська, Л. Я. Кужель, І. В. Морозова, І. А. Жеваженко, Т. М. Дубова, М. А. Шуварик), які мають ґрунтовну бібліографічну підготовку, досконало володіють бібліографічним описом, самостійно здійснюють введення матеріалу у комп'ютерну базу даних, опікуються формуванням і підготовкою окремих томів до друку. Ними проводиться колосальна робота з атрибуції авторства (переважно, розв'язання псевдонімів, криптонімів, встановлення авторства не зазначених у виданні окремих публікацій), яка потребує великих пошукових зусиль, джерелознавчих навичок, знань специфіки друківаних, архівних матеріалів та інтернет-публікацій.

Дослідження західноукраїнської і української еміграційної книги міжвоєнного періоду є пріоритетним, але не єдиним напрямом творчої діяльності Л. І. Ільницької. Вона вважає, що всебічний аналіз українського книговидавничого процесу на західноукраїнських землях передбачає комплексний підхід до вивчення діяльності видавничих осередків та окремих визначних видавців, рецепції книги в різних прошарках суспільного середовища, розкриття взаємозв'язків та співіснування різних етносів, їхніх культур на одній території.

Л. І. Ільницька приділяє значну увагу джерелознавчим дослідженням окремих, знакових в історії і культурі українського народу, видань на рівні однієї книги, як-от «Кобзар» Т. Шевченка чи «Енеїда» І. Котляревського. У ґрунтовній статті «Перше видання «Кобзаря» Т. Г. Шевченка 1840 р. у бібліотеках, музеях і приватних колекціях (до питання ідентифікації окремих примірників)»¹⁶ вона вперше збрала і опрацювала відомості про збережені примірники першого видання «Кобзаря» (1840) Т. Шевченка у наукових бібліотеках Львова, Києва, Москви, Санкт-Петербурга та у приватних колекціях, з'ясувала причини помилок при атрибуції примірників фототипічного видання «Кобзаря» (1840), здійсненого Науковим товариством імені Шев-

ченка у Львові у 1914 р., яке помилково було задеклароване у багатьох книгозбірнях України і зарубіжжя як першодрук.

З великим захопленням, наполегливо, систематично Луїза Іванівна працює над реалізацією історико-книгознавчого проекту «Перше видання «Енеїди» (1798) І. П. Котляревського у бібліотеках, музеях, архівах світу», який передбачає збір і опрацювання матеріалів про збережені примірники першого видання «Енеїди», їх книгознавчий опис, збір відомостей про колишніх власників, долю їхніх особистих бібліотек чи колекцій, їх зв'язки з українською культурою. Вона вже збрала відомості про 21 примірник першого видання «Енеїди» (1798) та численні матеріали про колишніх власників кожного примірника. Науковій об'єктивності, достовірності дослідження сприяє залучення до співпраці фахівців національних, наукових бібліотек України, Росії, Німеччини, Чехії, США, у фондах яких виявлено такі примірники. Здійснені напрацювання вже реалізовані у низці статей¹⁷. Кожна з публікацій – це захопливі розповіді про унікальне видання, перипетії розшуків примірників, насичені численними історичними фактами і подробицями тогочасного суспільно-політичного життя, біографіями осіб, які володіли примірниками. Завдяки їм у науковий обіг введено нові й малознані факти, які істотно збагачують книгознавство і бібліографознавство.

Наукові розвідки Л. І. Ільницької вражають не лише новизною і бібліографічною точністю, а й глибиною дослідження, культурологічним спрямуванням авторської думки, що виходить за межі суто книгознавчих питань. Дослідниця пише про те, що найкраще знає, що хоче і що необхідно дослідити і пізнати. Наприклад, її стаття «Бібліографічна шашкевичіана (огляд бібліографічних джерел ХІХ — початку ХХІ ст.)»¹⁸ привертає увагу літературознавців новизною, неординарністю викладу думок і наукових висновків. У ній проаналізовано бібліографічні джерела ХІХ – початку ХХІ ст., присвячені М. Шашкевичу – праці Я. Головацького, В. Коцовського, М. Возняка, М. Марунчака, М. Шалати та ін. Луїза Іванівна звертає увагу на ідеологічний підхід до його персоналії у радянській бібліографії, на культ

¹⁶ Ільницька Л. Перше видання «Кобзаря» Т. Г. Шевченка 1840 р. у бібліотеках, музеях і приватних колекціях (до питання ідентифікації окремих примірників). *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2014. Вип. 6. С. 3–43.

¹⁷ Ільницька Л. Перше видання «Енеїди» (1798 р.) І. Котляревського у фондах наукових бібліотек Львова. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2016. № 8 (24). С. 3–22; Ільницька Л. Перше видання «Енеїди» (1798) Івана Котляревського у Геттінгені (Німеччина). *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2017. № 17 (25). С. 58–75; Ільницька Л. Перше видання «Енеїди» (1798) Івана Котляревського у фондах Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського (до 100-річчя НБУВ). *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2018. № 10 (26). С. 32–47.

¹⁸ Ільницька Л. Бібліографічна шашкевичіана (огляд бібліографічних джерел ХІХ – початку ХХІ ст.). *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2013. № 5 (21). С. 3–15.

М. Шашкевича в українській еміграційній бібліографії, обґрунтовує шашкевичезнавство як окрему гілку літературознавчих та історичних досліджень, доводить, що формування наукової бібліографічної шашкевичіани оформилося фактично за часів незалежності, коли стало можливим об'єднання зусиль дослідників у материковій Україні та в діаспорі.

У систематичному покажчику «Журнал «Книгарь»: літопис українського письменства (1917–1920)»¹⁹, укладеному Луїзою Ільницькою разом з Ольгою Хміль, подано також її ґрунтовну статтю «Покажчики змісту журналів: принципи структури», в якій проаналізовано методичні засади укладання покажчиків змісту періодичних видань, відзначено, що вони готуються рідко, тому є цінним джерелом для дослідників проблематики, яку висвітлює той чи інший часопис.

Про ретельність, наполегливість при укладанні цього покажчика, велику дослідницьку роботу укладачів з уточнення (ідентифікації) прізвищ, псевдонімів і криптонімів йдеться у рецензії Т. Гришиної: «маємо ґрунтовну, логічно структуровану працю, яка наближає до нас події Української революції (1917–1920 рр.). Мовою бібліографії посібник відображає і вводить у науковий обіг значний фактичний матеріал про суспільно-політичне і культурне життя того часу»²⁰.

У низці публікацій Л. І. Ільницька не лише популяризує творчу спадщину видатних бібліографів, а й віддає шану своїм колегам і наставникам. Так, аналізуючи бібліографознавчі публікації відомого бібліографа, книгознавця, літературознавця Марії Вальо (1925–2011) з актуальних проблем славистичної бібліографії, історії її становлення та сучасного стану («Славистична бібліографія у науковій спадщині Марії Вальо»), вона зазначає, що «...методологічні принципи укладання бібліографії не завжди збігаються з практикою бібліографічної роботи» і доводить, що праці Вальо, присвячені проблемам славистичної бібліографії, є цінним інформаційним джерелом для дослідників міжслов'янських літературних зв'язків ХІХ–ХХІ ст., а постать Марії Андріївни «як бібліографа, літературознавця і неповторної особистості заслужено увійшла як в історію славистичної бібліографії, так і в історію академічної бібліотеки у Львові, бо тільки тут проявився її талант слависта-бібліографа»²¹.

У статті «Концепція національної бібліографії у працях Ярослава Дашкевича» Л. І. Ільницька, спираючись на праці відомого українського історика і бібліографа, з

яким їй пощастило працювати упродовж тривалого часу, не лише висвітлює теоретичні засади створення національної бібліографії, аналізує його практичний доробок з підготовки бібліографії української книги 1798–1916 рр., а й дискутує з іншими вченими, доводить своє бачення національної бібліографії України: «Якби хтось хотів досліджувати історію не створеної досі національної бібліографії в Україні, то переконався б, що вона відтворена у згаданих працях Я. Дашкевича, пройшовши через його душу і долю»²². Це висловлювання шановної дослідниці можна цілком екстраполювати і на її власну бібліографічну діяльність, зауваживши, що десятки, сотні тисяч бібліографічних записів, котрі пройшли через її душу, розум й знайшли відображення у бібліографічних працях – вагома складова національної бібліографії України.

Свої знання та результати наукових досліджень Луїза Іванівна систематично представляє на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, виступаючи ініціатором та організатором багатьох з них. З 1990 р. очолюваний нею відділ наукової бібліографії ЛННБ України ім. В. Стефаніка спільно з комісією з книгознавства і бібліографії Наукового товариства імені Шевченка постійно проводить наукові конференції. Останніми роками у цих заходах беруть активну участь працівники інших відділів бібліотеки, науковці Львова, Києва, Одеси, Праги.

Л. І. Ільницька є дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка у Львові, з 1992 р. на громадських засадах очолює Комісію з книгознавства та бібліографії НТШ. Луїза Іванівна – член редколегії, науковий консультант численних наукових збірників, бібліографічних покажчиків. Упродовж багатьох років вона була членом редколегії фахових періодичних видань: «Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка», «Збірник праць Науково-дослідного центру періодики», «Альманах бібліофілів» (Дрогобич).

Бібліотечна громада захоплюється її талантом знавця, дослідника української книги. Саме самовідданість, послідовність, працьовитість, ретельність, наполегливий науковий пошук дали змогу зреалізувати чимало науково-дослідницьких проєктів, підготувати на високому професійному рівні низку бібліографічних покажчиків, що становлять основу національної бібліографії, представляють у світі духовні надбання української нації минулих і нинішнього століть.

Луїза Іванівна завжди у творчому пошуку, сповнена нових планів і задумів. Вона мріє підготувати збірник наукових праць за матеріалами досліджень у рамках виконаних багаторічних наукових програм.

Як керівник Л. І. Ільницька виховала цілу плеяду спеціалістів високої кваліфікації, створила школу нау-

¹⁹ Ільницька Л., Хміль О. *Журнал «Книгарь»: літопис українського письменства (1917–1920): систематичний покажчик змісту* / НАН України, ЛННБ ім. В. Стефаніка; відп. ред. Л. В. Снісарчук. Львів, 2016. 394 с.

²⁰ Гришина Т. Перший український бібліографічний часопис. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 3. С. 42.

²¹ Ільницька Л. Славистична бібліографія у науковій спадщині Марії Вальо. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка*. 2015. Вип. 7 (23). С. 168–169.

²² Ільницька Л. Концепція національної бібліографії у працях Ярослава Дашкевича. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка*. 2012. № 4. С. 9.

кової бібліографії. У ЛННБ України імені В. Стефаника по праву пишуться науковою школою Луїзи Ільницької. Вже мають своє поважне ім'я в українському бібліографознавстві та книгознавстві Лариса Головата, Тетяна Дубова, Тетяна Кульчицька, Софія Когут, Любов Кужель, Інна Морозова, Наталія Кошик, Наталія Рибчинська, Ольга Хміль, Олександра Юркевич, вчать і натхненно працюють поруч з наставницею Ірина Жеваженко, Маріанна Мовна, Марта Шуварик. Усі вони – непересічні і яскраві особистості.

За плідну багаторічну працю Луїзу Іванівну Ільницьку нагороджено почесною грамотою Західного наукового центру НАН України і МОН України, почесною відзнакою Української бібліотечної асоціації «За внесок у розвиток бібліографії та бібліографознавства» (2008), орденом «За заслуги» III ступеня (2011).

Вчитись і вчити інших, захопленість роботою, вимогливість до себе і оточуючих, душевна щирість – ці риси

Луїзи Іванівни стали визначальними на все життя. Досконале знання усіх тонкощів бібліографічної справи, широка ерудиція, постійне самовдосконалення, увага до інформаційних запитів користувачів і суспільства викликають велику повагу. Відкритість, товарицькість, доброзичливість привертають серця друзів і колег. Ми впевнені, що і у подальшому Луїза Іванівна спрямуватиме свій багатющий досвід на розвиток бібліографічної справи, бібліотечно-інформаційного забезпечення української науки, освіти, культури. Тож бажаємо нашій шановній ювілярці міцного здоров'я, невичерпної наснаги, нових творчих успіхів.

Тетяна Добко,
доктор наук із соціальних комунікацій,
завідувачка відділу НБУВ